

ETELÄISEN MAASEUDUN OSAAJAT EMO RY STRATEGIA 2014-2020

1. EMON STRATEGIA
2. STRATEGIAN KATTAMA KOHDEALUE JA VÄESTÖMÄÄRÄ
 - 2.1 EMO:n toiminta-alueen määrittely
 - 2.2 Toiminta-alueen kuvaus

3. ANALYYSI KEHITTÄMISTARPEISTA JA –MAHDOLLISUUKSISTA
 - 3.1 Ohjelmakauden 2007-2013 kokemuksia
 - 3.2 EMO:n alueen SWOT-analyysi
 - 3.3 Johtopäätöksiä
4. STRATEGIAN KUVAUS, TAVOITTEET JA MITTARIT
 - 4.1 EMO:n visio 2020 ja strategiset tavoitteet
 - 4.2 Strategian painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet
 - 4.3 Määrälliset tavoitteet
 - 4.4 Kansainvälinen toiminta ja monirahastoisuus
5. STRATEGIAN PAIKALLINEN VALMISTELU - PROSESSIN KUVAUS
6. TOIMINTASUUNNITELMA
 - 6.1 Hakemusten käsittely
 - 6.2 Yhteistyö ja työnjako
 - 6.3 Viestintä, tiedottaminen ja oppiminen
7. HALLINNON JA SEURANNAN JÄRJESTÄMINEN
 - 7.1 Hallitus ja henkilöstö
 - 7.2 Strategian toteutumisen seuranta
8. STRATEGIAN RAHOITUSUUNNITELMA

LIITTEET

LIITE 1	Kaupunkialueiden karttarajaukset
LIITE 2	Eteläisen maaseudun osajat EMO ry:n yhdistysrekisteriote ja säännöt
LIITE 3	Eteläisen maaseudun osajat EMO ry:n hallituksen kokoonpano vuonna 2014
LIITE 4	Sopimukset Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskusten kanssa
LIITE 5	Kuntarahasitoumukset
LIITE 6	Strategian valmisteluun liittyvät tilaisuudet ja tapaamiset
LIITE 7	Hankkeiden valintakriteerit

1. EMON STRATEGIA

Eteläisen maaseudun osajat EMO ry:n (jäljempänä EMO) strategia ohjelmakaudelle 2014-2020 on laadittu yhteistyössä paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa ja se kuvastaa

tahtoa kehittää aluettamme omaehtoisesti niin maaseudulla kuin kaupungeissakin. Strategisena tavoitteenamme on mahdollistaa ja tukea paikallista omaehtoista kehittämis- ja yritystoimintaa. Pyrimme myös lisäämään alueemme toimijoiden verkostoitumista ja yhteistyötä sekä levittämään tietoa paikallisesta kehittämisestä. Haluamme tarjota parasta paikallisen kehittämisen asiantuntijuutta ja olla itse aktiivisena toimijana rakentamassa yhteistä maaseutuamme.

Leader-toimintatavalla on saatu tähän mennessä hyviä tuloksia ja toimintatavalle on tarvetta alueellamme myös ohjelmakaudella 2014-2020. Jotta omaehtoisella kehittämisellä saataisiin aikaan pysyviä tuloksia, se ei voi perustua pelkkään vapaaehtoistyöhön vaan lisäksi tarvitaan muita resursseja. Tästä johtuen EMO hakee ohjelmakaudelle 2014-2020 Leader-ryhmän statusta ja Leader-toimintatavan mukaista maaseudun kehittämisrahaa sekä muuta rahoitusta alueensa kehittämiseen.

2. STRATEGIAN KATTAMA KOHDEALUE JA VÄESTÖMÄÄRÄ

2.1 EMO:n toiminta-alueen määrittely

EMO toimii Hausjärven, Hyvinkään, Lopen, Nurmijärven, Riihimäen, Tuusulan ja Vantaan kunnissa, joista Vantaa, Hyvinkää, Nurmijärvi sekä Tuusula sijaitsevat Uudenmaan maakunnassa ja Riihimäki, Hausjärvi sekä Loppi Hämeen maakunnassa. Suomen Ympäristökeskuksen vuonna 2013 tekemän aluetypologialuokituksen mukaan koko alueen maaseutu luokitellaan kaupunkien läheiseksi maaseudeksi. Hyvinkään, Riihimäen, Tuusulan ja Vantaan ydinkeskustat eivät kuulu EMO:n toiminta-alueeseen. Näillä maaseuturahoituksen ulkopuolelle rajatuilla keskusta-alueilla käytetään kaupunkien asukaslähtöiseen kehittämiseen varattua hankerahoitusta. (LIITE 1: rajaukset).

Kuntien yhteenlaskettu kokonaispinta-ala on noin 2250 km². Yhteensä EMO:n alueen kunnissa oli vuoden 2013 lopussa 380 056 asukasta (Tilastokeskus). Manner-Suomen maaseutuohjelmaan vuosina 2014-2020 kuuluvan EMO:n toiminta-alueen väestömäärä on noin xxxxxx henkilöä.

2.2 Toiminta-alueen kuvaus

Väestömäärän muutokset ja väestörakenne: Alueen asukasmäärä on kasvanut seitsemän vuoden aikana 8,1 % ja väestöennusteen mukaan määrä jatkaa kasvuaan (taulukko 1). Muuttoliikenne suuntautuu sekä pääkaupunkiseudulta kehyskuntiin päin että alueen sisällä kaupunkikunnista ympäröivälle maaseudulle, mutta myös päin vastoin. Väestörakenne on kaikissa suhteissa monipuolinen, mutta alueen kunnat ovat silti erilaisia. Esimerkiksi Vantaalla vieraskielisten osuus väestöstä on suurempi kuin muissa kunnissa.

Taulukko 1. EMO:n alueen kuntien asukkaat vuosien 2006 ja 2013 lopussa ja väestöennuste vuodelle 2020 (Tilastokeskus).

Kunta	Asukkaita 31.12.2006	Asukkaita 31.12.2013	Muut kuin suomen, saamen- tai ruotsinkieliset 31.12.2013 (prosentteina osuus koko väestöstä 2013)	Väestöennuste vuonna 2020
Hausjärvi	8 536	8 808	184 (2,09 %)	9 153
Hyvinkää	44 310	46 188	2 070 (4,48 %)	47 655
Loppi	8 006	8 341	126 (1,51 %)	9 118
Nurmijärvi	38 006	41 178	1 219 (2,96 %)	44 177
Riihimäki	27 503	29 318	1 180 (4,02 %)	31 687
Tuusula	35 434	38 125	1 139 (2,99 %)	41 530
Vantaa	189 711	208 098	27 515 (13,22 %)	225 483
Yhteensä	351 506	380 056	33 433 (8,78 %)	408 803

Ikärakenne on tasapainoinen. Suurin osa väestöstä on työikäisiä 25-64-vuotiaita, mutta myös nuoria ja nuoria aikuisia on paljon (taulukko 2).

Taulukko 2. Ikärakenne EMO:n alueen kunnissa 31.12.2013 (Tilastokeskus). Suluissa prosenttiosuus koko väestöstä.

	14-vuotiaat tai nuoremmat	15-24- vuotiaat	25-44- vuotiaat	45-64- vuotiaat	65-vuotiaat tai vanhemmat
Hausjärvi	1 744 (19,80 %)	776 (8,81 %)	2 066 (23,46 %)	2 673 (30,35 %)	1 549 (17,59 %)
Hyvinkää	7 646 (16,55 %)	5 663 (12,26 %)	11 258 (24,37 %)	13 129 (28,43 %)	8 492 (18,39 %)
Loppi	1 634 (19,59 %)	722 (8,66 %)	1 804 (21,63 %)	2 462 (29,52 %)	1 719 (20,61 %)
Nurmijärvi	9 265 (22,50 %)	4 659 (11,31 %)	10 237 (24,86 %)	11 426 (27,75 %)	5 591 (13,58 %)
Riihimäki	4 941 (16,85 %)	3 685 (12,57 %)	7 150 (24,39 %)	8 218 (28,03 %)	5 324 (18,16 %)
Tuusula	7 893 (20,71 %)	4 301 (11,28 %)	9 547 (25,04 %)	10 984 (28,81 %)	5 400 (14,16 %)

Vantaa	37 791 (18,16 %)	25 608 (12,31 %)	60 528 (29,09 %)	55 056 (26,46 %)	29 115 (13,99 %)
Yhteensä	70 914 (18,66 %)	45 414 (11,95 %)	102 590 (26,99 %)	103 948 (27,35 %)	57 190 (15,05 %)

Työllisyys ja elinkeinorakenne: Työttömyysaste EMO:n alueen kunnissa oli vuonna 2012 8,0 %, mikä vastaa kutakuinkin maan keskiarvoa (taulukko 3). Alkutuotannon osuus työpaikoista on pieni ja suurin osa työllistyy palvelusektorille. Useimpien työpaikka sijaitsee oman asuinkunnan ulkopuolella, joten pendelöinti on alueella tyypillistä.

Taulukko 3: Työllisyys EMO:n kuntien alueella vuonna 31.12.2012 (Tilastokeskus).

	Työvoima	Työlliset	Työttömät	Työvoiman ulkopuolella
Hausjärvi	4 347 (49,03%)	4 015 (45,29%)	332 (3,74%)	4 519 (50,97%)
Hyvinkää	22 908 (50,25%)	20 899 (45,84%)	2 009 (4,41%)	22 684 (49,75%)
Loppi	3 848 (46,16%)	3 579 (42,93%)	269 (3,23%)	4 488 (53,84%)
Nurmijärvi	20 631 (50,67%)	19 622 (48,19%)	1 009 (2,48%)	20 088 (49,33%)
Riihimäki	14 542 (49,78%)	13 046 (44,67%)	1 496 (5,12%)	14 673 (50,22%)
Tuusula	19 519 (51,45%)	18 498 (48,76%)	1 021 (2,69%)	18 417 (48,55%)
Vantaa	111 140 (54,13%)	101 434 (49,40%)	9 706 (4,73%)	94 172 (45,87%)
Yhteensä	196 935 (52,38%)	181 093 (48,17%)	15 842 (4,21%)	179 041 (47,62%)

Luonto ja ympäristö: Kaikki EMO:n alueen kunnat sijaitsevat Vantaajoen valuma-alueella. Joki saa alkunsa Hausjärveltä ja sivuhaaroinen se kulkee pohjois-eteläsuuntaisesti alueen halki. Seudulla on myös lukuisia erikokoisia järviä ja lampia, joiden kunto vaihtelee. Alueen pohjoisosan tyypillistä maisemaa ovat havumetsävaltaiset Salpausselän reunamuodostumien harjut. Laajoja viljelyksessä olevia peltoalueita löytyy etenkin Hausjärveltä, Tuusulasta ja Nurmijärveltä. Suurin osa metsistä on talouskäytössä, mutta seudulta löytyy myös laajoja virkistyskäyttöön kaavoitettuja metsiä sekä erilaisiin suojeluohjelmiin kuuluvia alueita. Maa-ainestenottoa tehdään paljon.

Rakennettu ympäristö ja infra: Alueen eteläosissa on runsaasti omakotitaloalueita ja kaupunkikeskuksia, pohjoisosissa on puolestaan paljon loma-asutusta vesistöjen rannoilla. Uusia asutuskeskittymiä syntyy jatkuvasti. Uudenmaan kunnissa maaseudulle rakentamista säädellään paikoitellen hyvinkin tarkasti ja rakennuslupia uudiskohteille haja-asutusalueilla voi olla vaikea saada.

Infrassa on paikoitellen puutteita tai heikkouksia. Haja-asutusalueilla kunnallinen tai vesiosuuskuntien vesi- ja viemäriverkosto ei tavoita kaikkia talouksia. Mahdollisuus nopeisiin valokuituyhteyksiin on vain murto-osalla ja myrskyn sattuessa sähköt voivat olla poikki useita

päiviä. Yksityisteiden osuus on suuri. Teiden kunto ja kunnossapito vaihtelevat.

Liikenneyhteydet: EMO:n alueen liikenneverkosto on erinomainen. Vantaalla sijaitsee Helsinki-Vantaan kansainvälinen lentokenttä. Päärata kulkee alueen halki, Riihimäeltä ja Keravalta erkanevat ratayhteydet itään, Hyvinkäältä on ratayhteys Hangon vientisatamaan.

Kaupunkikeskusten lisäksi lähiliikenteen juna pysähtyy myös useissa kylissä, mikä mahdollistaa paitsi Helsinkiin suuntautuvan pendelöinnin myös alueen sisällä tapahtuvan liikkumisen.

Lähiaikoina valmistuva Kehärata tulee parantamaan yhteyksiä lentokentälle sekä itä-länsisuuntaista junaliikennettä. Etelä-pohjoissuunnassa aluetta halkoo E12-tie Helsingistä Tampereelle ja itä-länsisuunnassa Kehä III (Vantaa), valtatie 25 (Hanko-Porvoo) sekä kantatie 54 (Turku-Lahti).

Huolimatta hyvästä liikenneverkostosta maaseudulla asuminen edellyttää EMO:nkin alueella oman auton käyttöä. Paikoitellen julkinen liikenne puuttuu kokonaan tai vuoroja kulkee niin harvoin, että päivittäisten asioiden hoitaminen julkisen liikenteen turvin ei onnistu. Erityisesti linja-autojen vuoroliikenne alueen sisällä sekä kaukoliikenne alueen ulkopuolelle on supistunut.

Historia ja kulttuuri: Alueen asutushistoria ulottuu esihistorialliselle ajalle, mutta sen nykyiseen muotoon vaikutti erityisesti pääradan rakentaminen 1800-luvulla. Radanvarsipaikkakunnille muodostui teollisuutta ja asutusta, joiden vaikutukset näkyvät edelleen ympäristössä. Myös kulttuuriperintö on rikas. Tuusulanjärven taiteilijayhteisön jäsenet ja Nurmijärvellä asunut Aleksis Kivi ovat kansainvälisestikin tunnettuja kansamme kulttuurivaikuttajia, mutta myös vähemmän tunnettua kulttuuria löytyy. Esimerkiksi harrastajateatteritoiminta on alueella vilkasta ja useissa kylissä toimii kesäteatteri. Pääkaupunkiseudun läheisyys on vaikuttanut siihen, että alueelle on muuttanut aikojen saatossa ihmisiä paitsi eri puolilta Suomea myös enenevässä määrin ulkomailta. Muuttajat ovat tuoneet mukanaan oman kulttuurinsa, mikä elävöittää aluetta omalta osaltaan.

Ulkoilu ja virkistys: Harjumaasto tarjoaa hyvät mahdollisuudet ulkoiluun ja liikuntaan. Itä-Vantaalta aukeavat retkeilyreitit Sipoonkorven kansallispuistoon, Hyvinkäällä on laaja Kytäjän-Usmen ulkoilualue. Alueella on useita pidempiä merkittyjä vaellus- ja retkeilyreittejä, kuten Seitsemän veljeksien reitti Tuusulasta Nurmijärven kautta Hyvinkäälle sekä Ilvesreitti Lopella ja Riihimäellä. Vuosittain järjestetään merkittäviä ulkoilutapahtumia, kuten Poronpolun patikka Lopella sekä Mommilanjärven soutelu Hausjärvellä. Alueella on myös lukuisia golf-kenttiä ja talvisin hyvät laskettelumahdollisuudet.

Kuntien välinen yhteistyö: Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti muodostavat yhdessä KUUMA-alueen, jonka kunnat tekevät yhteistyötä mm. aluekehittämisessä ja palvelutuotannon parantamisessa. Yhteistyö on rakentunut myös HUS-sairaanhoidopiirin ympärille. Seudullinen yhteistyö toimii myös pohjoisella alueella Hausjärvellä, Hyvinkäällä, Lopella ja Riihimäellä, jotka muodostavat Hyvinkään-Riihimäen talousalueen. Alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO) on toiminut sekä KUUMA-kuntien alueella että Hyvinkään-Riihimäen talousalueella. Hausjärvi, Hyvinkää, Loppi ja Riihimäki omistavat yrityspalveluyhtiö YritysVoimala Oy:n, joka tarjoaa yrityksille neuvonta- ja koulutuspalveluita. Vastaava yhtiö Järvenpään, Karkkilan, Keravan, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten, Tuusulan, Sipoon ja Vihdin alueella on Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Oy Forum eli KEUKE.

Kuntarakenteen uudistuksessa on keskusteltu Keski-Uudenmaan kahdeksan kunnan yhdistämisestä. EMO:n alueelta tähän uuteen suurkuntaan kuuluisivat Hyvinkää, Nurmijärvi ja

Tuusula. Myös Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki keskustelevat yhteisen kuntaliitoksen edellytyksistä, mutta varsinaisia yhdistymisneuvotteluja ei ole käynnistetty.

3. ANALYYSI KEHITTÄMISTARPEISTA JA -MAHDOLLISUUKSISTA

3.1 Ohjelmakauden 2007-2013 kokemuksia

Ohjelmakaudella 2007-2013 EMO toimi Leader-ryhmänä ja rahoitti Leader-rahoituksella yhteensä 103 yleishyödyllistä hanketta ja 36 yrityshanketta. Hankkeet toteuttivat EMO:n paikallista kehittämisohjelmaa, jonka tavoitteita olivat ympäristön laadun turvaaminen sekä paikalliskulttuurin, maaseutuasumisen ja maaseudun yritystoiminnan edistäminen. Yleishyödyllisistä hankkeista määrällisesti eniten rahoitettiin kokoontumis- ja harrastustilojen kunnostamiseen ja kehittämiseen liittyviä hankkeita, myös ympäristöön ja virkistykseen liittyviä hankkeita oli runsaasti. Yritystukien hakijat olivat pääsääntöisesti aloittavia ja pieniä yrityksiä, jotka hakivat tukea aloitusvaiheen investointeihin ja toiminnan laajentamiseen sekä monipuolistamiseen. Kansainvälisiä hankkeita käynnistyi niukasti ja ympäristötuen tai ei-tuotannollisten investointien tuen lausuntopyyntöjä EMOLle ei tullut lainkaan.

EMO:n näkemys ohjelmakaudesta 2007-2013 on se, että Leader-toiminnalla aikaansaatii alueellemme uusia työpaikkoja ja lisättiin maaseudun elinvoimaisuutta, paikallisen kehittämisohjelman tavoitteita saatiin toteutettua ja Leader-toiminta tuli tunnetummaksi. Myös yhteistyö kuntien kanssa maaseudun kehittämiseksi parantui. Ohjelmakauden ongelmana olivat erityisesti niukat resurssit suhteessa lisääntyneisiin hallinnollisiin tehtäviin, mikä vaikeutti ryhmän panostusta varsinaiseen kehittämistyöhön. Oman haasteensa toimintaan aiheuttivat ohjelmakautta koskeneet säädökset, kuten keinotekoiset kaupunkien karttarajaukset, kansainvälisten hankkeiden hankala byrokratia, hankkeiden korkea minimitukiraja ja se, ettei kehittämistä ja investointeja voitu tehdä samassa hankkeessa.

EMO:n sidosryhmien mielestä parasta Leader-toiminnassa kaudella 2007-2013 oli se, että EMO:n toiminta oli asiakaslähtöistä ja rahoituksen avulla voitiin toteuttaa asioita, jotka kehittivät omaa asuinalueetta ja sen elinvoimaisuutta: yhteisöllisyys lisääntyi talkoiden ja yhteisen tekemisen avulla ja maaseudulle syntyi uusia yrityksiä, työpaikkoja ja elinkeinotoimintaa. Pahinta Leader-toiminnassa oli sidosryhmien mielestä sen byrokratia vaikeaselkoisine liitteineen ja tulkinnanvaraisine säädöksineen. Hakemusten pitkät käsittelyajat olivat ongelmallisia välirahoituksen vuoksi, investointitukien pienuus ei motivoinut hakemaan tukia ja keinotekoiset karttarajaukset estivät hyviäkin hankeideoita toteutumasta. Toimintatavalle on kuitenkin sen haasteista huolimatta tulevaisuudessa kysyntää. Erityisesti alueen kunnat pitävät tärkeänä Leader-rahoitusta yrityksille sekä toimintatavan ulottamista kaupunkien keskustoihin.

3.2 EMO:n alueen SWOT-analyysi

ALUEEN SISÄISET VAHVUUDET	ALUEEN SISÄISET HEIKKOUEDET
<p>monipuolinen väestörakenne paljon lapsiperheitä monikulttuurisuus kulttuuriperintö ja pitkä historia muuttovoittoisuus monipuolinen elinkeinorakenne korkea työpaikkaomavaraisuus paljon eri alojen osaajia paljon oppilaitoksia monipuolinen ympäristö: peltoa, metsiä, rakennettua ympäristöä maaseutualue on väljästi rakennettua maaseudun rauhallisuus, hiljaisuus ja luonnonläheisyys Vantaanjoki ja muut vesistöt hyvät virkistys- ja luonnossaliikkumismahdollisuudet hyvä liikenneverkosto (päärata, lentokenttä, laivayhteydet ja moottoritiet) sijainti lähellä pääkaupunkiseutua monissa asioissa inhimillinen mittakaava</p>	<p>yhteisöllisyyden puute ja ihmisten eristäytyminen pois yhteisöstään elämäntyyli on kiireistä ja työpaikkakeskeistä: nukkumalähiöitä on paljon ja alueelle muuttaneet ovat juurtuneet huonosti alue- ja paikallisidentiteettiä ei ole ikäntyvien määrä nousee nuoret eivät juuri ole mukana perinteisessä yhteisöllisessä toiminnassa yrittäjähengen puute kehittäminen painottuu kaupunkikeskuksiin kuntien palvelut vähenevät ja /tai etäännyvät yksityisiä lähipalveluita ja -tuotteita on huonosti tarjolla maaseutualueen joukkoliikenneyhteydet ovat puutteelliset infra rapistuu tai on puutteellista tai herkästi haavoittuvaa kansainvälistyminen on lapsenkengissä lähidemokratia toteutuu kunnissa vaihtelevasti eikä maaseudun asukkaiden ääni kuulu päätöksenteossa riittävästi vain osaa kylistä kehitetään suunnitelmallisesti nuoria on syrjäytymisvaarassa</p>
ALUEEN ULKOPUOLELTA TULEVAT MAHDOLLISUUDET	ALUEEN ULKOPUOLELTA TULEVAT UHAT
<p>ulkopuolelta tuleva raaka-aineiden, palveluiden ja osaamisen kysyntä, mm. - uusiutuva energia - (luomu)ruoka - matkailupalvelut uusien asukkaiden mukanaan tuoma osaaminen ja yrittäjyys kuntien koon kasvun edellyttämä uudenlainen asukasdemokratia</p>	<p>palveluiden keskittäminen järjestäytyneet rikollisuus ja sen mukanaan tuomat ongelmat ja turvattomuus ympäristö- ja luonnononnettomuudet ilmiöiden äärevöityminen maa-ainesoton lisääntyminen kuntien koon kasvamisesta aiheutuva päätöksenteon etäännyminen ja heikkenevät vaikuttamismahdollisuudet</p>

Vahvuuksien hyödyntäminen. Alueella asuu paljon ihmisiä, sen väestörakenne on monipuolinen, ikärakenne tasapainoinen ja useimmille löytyy työpaikka kohtuullisen matkan päästä. Selkeästi maaseutumaisia alueita on vielä runsaasti ja maaseudun tarjoamaa rauhallisuutta, väljyyttä sekä luonnon läheisyyttä arvostetaan. Asukkailla löytyy monipuolista osaamista. Välimatkat ovat suhteellisen lyhyitä ja alue on lähellä pääkaupunkiseutua sekä merkittäviä liikenneyhteyksiä.

Vahvuuksia voitaisiin hyödyntää valjastamalla ihmisillä oleva osaamispotentiaali ja kulttuuritausta omaehtoisena kehittämistoiminnan käyttöön nykyistä paremmin. Maaseutu tarjoaa erinomaiset puitteet esim. virkistys- ja harrastustoimintaan ja matkailupalveluiden käyttöön, joita tulisi hyödyntää paremmin esim. rakentamalla tai parantamalla reitistöjä ja tuotteistamalla palveluita. Erilaisille tuotteille ja palveluille löytyisi markkinoita sekä alueen sisä- että ulkopuolelta, minkä vuoksi yritystoimintaa ja kolmannen sektorin palvelutuotantoa tulisi kehittää.

Heikkouksien voittaminen: Uudet asuinalueet ovat monin paikoin nukkumalähiöitä, joissa ei ole yhteisöllisyyttä, sillä pendelöinti kodin ja työn välillä vie vapaa-ajan ja voimat. Maallemuuttajat ja maahanmuuttajat kotiutuvat hitaasti uudelle asuinpaikalleen ja monia vaivaa juurettomuuden ja ulkopuolisuuden tunne. Ikääntyvien määrä nousee ajan myötä. Nuoria on vaikea saada mukaan perinteisiin yhteisön toimiin, kuten yhdistystoimintaan. Yrittäjyyttä ei osata nähdä yhtenä vaihtoehtona työllistää itsensä. Osa nuorista on syrjäytymisvaarassa. Kuntien palvelut vähenevät ja etäännyvät eikä yksityisiä lähipalveluita ole tarjolla riittävästi niiden tilalle. Kehittäminen painottuu kaupunkikeskuksiin ja taajamiin, eikä maaseudun asukkaiden ääni kuulu riittävästi päätöksenteossa. Vain osaa kylistä kehitetään suunnitelmallisesti. Infra rapistuu, on puutteellista ja herkästi haavoittuvaa. Kansainvälistyminen on lapsenkengissä eikä sen tuomaa lisäarvoa osata nähdä.

Yhteisöllisyyttä voidaan parantaa mahdollistamalla ihmisten kohtaaminen sekä lisäämällä paikallisen kulttuurin, perinteiden ja historian tunnettavuutta ja kulttuurien vaihtoa sekä kylätoimintaa. Eri-ikäisiä tulisi aktivoida mukaan toimintaan heidän tarpeitaan kuunnellen. Liikkumisen tarvetta voidaan vähentää suosimalla lähituotteiden ja -palveluiden syntymistä, hyödyntämällä sähköisiä järjestelmiä sekä lisäämällä paikallista yrittäjyyttä. Kylien suunnitelmallista kehittämistä voidaan edistää mm. kyläsuunnitteluprosessin kautta. Infran omaehtoista parantamista, esim. vesi- ja kuituosuuskuntien toimintaa, tulisi suosia. Kansainvälistymisen tuomia mahdollisuuksia pitää tuoda paremmin esille ja mahdollistaa pienimuotoiset siihen liittyvät kokeilut. Kansainvälistymiseen on mahdollisuuksia myös maahanmuuttajien kautta.

Mahdollisuuksiin tarttuminen: Uusiutuvalle energialle sekä luomu- ja lähiruualle on kysyntää pääkaupunkiseudulla. Koska alueella sijaitsee kansainvälinen lentokenttä ja satamatkin ovat lähitöillä, erityisesti päivämatkailuun sopiville luonto-, hoiva-, kulttuuri- ja matkailupalveluille voisi löytyä kysyntää. Sekä yritykset että kolmas sektori voivat osallistua palveluiden tuottamiseen. Tämä edellyttää sekä pienten ja aloittavien yritysten tukemista että kolmannen sektorin toimijoiden valmiuksien parantamista. Alueella asuvilla on eri alojen osaamista, mikä on hedelmällinen alusta uusien innovaatioiden syntymiselle.

Uhkiin varautuminen: Osa nykyisistä palveluista on vaarassa valua alueen ulkopuolelle entistä

suurempiin yksiköihin ja päätöksenteko uhkaa siirtyä entistä kauemmas. Rajojen vapautumiseen liittyvät lieveilmiöt, kuten järjestäytyneen rikollisuuden leviäminen, aiheuttavat turvattomuuden tunnetta asukkaissa. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat luonnononnettomuudet tai muut ympäristöonnettomuudet voivat vaikuttaa tilapäisesti tai pidemmän aikaa, esim. viimeaikaiset myrskyt ovat aiheuttaneet alueella laajoja ja pitkään kestäneitä sähkökatkoja. Maa-ainesten ottoa tapahtuu alueella jo nyt paljon ja useimmat kokevat sen heikentävän asumisviihtyvyyttä. Uhkiin varautumisessa avainasiana on ennakointi ja tiedon lisääminen. Esim. lähidemokratian toteutumista pitää miettiä jo ennen kunta- tai muiden liitosten syntymistä ja turvallisuuteen liittyviä asioita jo ennen kuin mitään ikävää on tapahtunut. Kansalaisvaikuttamisen keinoja tulisi tehdä tunnetummiksi.

3.3 Johtopäätöksiä

4. STRATEGIAN KUVAUS, TAVOITTEET JA MITTARIT

4.1 EMO:n visio 2020 ja strategiset tavoitteet

EMO:n visiona on toimia alueensa paikallisen kehittämisen parhaana asiantuntijaorganisaationa ja kehittäjänä. Haluamme mahdollistaa omaehtoisen kehittämisen sekä maaseudulla että kaupungeissa rahoittamalla hankkeita, aktivoimalla alueen asukkaita ja toteuttamalla omia strategisia hankkeita. Rahoittamisessa käytämme maaseuturahaston lisäksi muita rahastoja ja ohjelmia.

Strategiset tavoitteemme ovat:

- Paikallisen, omaehtoisen kehittämisen ja yritystoiminnan mahdollistaminen ja tukeminen
- Yhteistyön lisääminen
- Paikalliseen kehittämiseen liittyvän tiedon lisääminen ja levittäminen

4.2 Strategian painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet

EMO:n strategiassa on neljä painopistettä:

1. Sosiaalinen pääoma ja osallistuvuus
2. Hyvä arki ja asuminen
3. Lapset ja nuoret osana yhteisöä
4. Yrittäjyydellä kestävä kasvua

1. Sosiaalinen pääoma ja osallistuvuus

Tavoitteena:

- erilaisten ihmisten, erityisesti maahan- ja maallemuuttajien, saaminen mukaan oman

yhteisönsä toimintaan

- kylien, kaupunginosien sekä yhdistysten osaamisen, yhteistyön ja verkostoitumisen lisääminen
- asukasvaikuttamisen, lähidemokratian sekä kylien ja kuntien välisen yhteistyön paraneminen
- yhteisen toiminnan mahdollistavien toimitilojen kunnostaminen tai rakentaminen
- paikallisen perinteen tai kulttuurin luominen, tallentaminen, monipuolistaminen, tuotteistaminen ja välittäminen
- maaseudun ja kaupunkien välisen vastakkainasettelun väheneminen ja yhteistyön lisääntyminen

Toteuttaa erityisesti prioriteettejä *1. Tietämyksen siirron ja innovaatioiden edistäminen maaseudulla* sekä *6. Sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseudulla.*

Tuetaan mm.:

- yhteisöllistä toimintaa laajentavia kylätalojen, kokoontumis- ja harrastustilojen kunnostamista ja rakentamista
- virtuaalikylätalojen, sosiaalisia medioita ja/tai sähköisiä alustoja hyödyntävien ratkaisujen käyttöä kylien toiminnan ja palvelujen esilletuomiseen ja yhdistysten sekä asukkaiden käyttöön
- paikallisen historian, kulttuurin tai perinteen tallentamista ja tuottamista sekä hiljaisen tiedon siirtämistä, kuten kyläkirjojen laatimista tai kotiseutuhistorian tallentamista
- kylien ja/tai kaupunginosien brändäämistä ja tuotteistamista
- toiminnallisten tai teemallisten kyläsuunnitelmien laatimista ja toteuttamista
- yhdistysten osaamista ja toiminnan laatua parantavia toimenpiteitä, kuten viestintään tai lainsäädännölliseen osaamiseen liittyvää kouluttamista
- yhdistysten/kylien sisäistä ja niiden välistä yhteistyötä sekä verkostoitumista lisääviä toimenpiteitä, kuten yhdistysten tai kylien yhteismarkkinointi, tiedottaminen tai tuotteistaminen
- kaupungeissa ja maaseudulla toimivien yhdistysten yhteisiä hankkeita, kuten...
- kylien yhteistyöelinten kuten kyläfoorumien, -neuvottelukuntien tms. tai uusien yhteistyömuotojen, kuten sähköisten kyläfoorumien perustamista
- eri ikäryhmien yhteistyötä lisääviä toimenpiteitä, kuten...
- maahan- ja maallemuuttajia sekä lapsia ja nuoria yhteisön toimintaan aktivoivia toimenpiteitä, kuten....
- kyläläisiä yhteisön toimintaan mukaan aktivoivia toimenpiteitä, kuten kylätapahtumia
- kylätoiminnan järjestäytymistä ja tehostamista, kuten kyläyhdistysten perustamista ja rekisteröintiä sekä yhdistysten laatu järjestelmien laatimista, kyläavustaja- ja -asiamiestoimintaa

2. Hyvä arki ja asuminen

Tavoitteena:

- eri ikäryhmien maaseudulla asumisen mahdollistaminen ja sitä tukevat palvelut
- liikkumisen tarvetta vähentävien palveluiden tai rakenteiden syntyminen ja säilyminen
- yhteisölliseen rakentamiseen liittyvän infran rakentaminen ja kunnossapito
- vesistöjen, ympäristön, luonnon sekä maisemien kunnostaminen, suojeleminen ja hoito
- maaseudun harrastus-, matkailu- ja luonnossaliikkumismahdollisuuksien parantaminen
- viihtyisä, turvallinen ja terveellinen asuinympäristö
- paremmat mahdollisuudet vaikuttaa asuinympäristön suunnitteluun
- edistää paikallisten tuotteiden ja palveluiden syntymistä

Toteuttaa erityisesti prioriteettejä *3. Elintarvike- ja non food-ketjun organisoitumisen ja maatalouden riskienhallinnan edistäminen, 4. Maa- ja metsätalouteen liittyvien ekosysteemien ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen, 5. Voimavarojen tehokkaan käytön sekä vähähiilisen ja ilmastoa säästävään talouteen siirtymisen edistäminen maatalous-, elintarvike- ja metsäsektoreilla sekä 6. Sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseudulla.*

Tuetaan mm.:

- kylien ja yhteisten kokoontumispaikkojen turvallisuussuunnittelua ja toteuttamista, kuten kylätalojen pelastussuunnitelmien laatimista
- virkistyspaikkojen ja -reittien suunnittelua ja toteuttamista
- vesi-, viemäri- ja/tai kuituosuuskuntien selvityksiä ja aktivointia
- kylätalojen liittämistä vesi-, viemäri- ja/tai kuituverkkoon
- kylien kiinteiden tai liikkuvien moni- tai lähipalvelupisteiden perustamista ja/tai kehittämistä
- vesi- ja jätehuoltoon, energiatehokkuuteen ja uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön liittyvää neuvontaa, suunnittelua ja toteuttamista
- vesistöjen suojeleminen ja kunnostamista
- maisemien suojeleminen ja kunnostamista, kuten...
- maalla asumista helpottavia palveluita, kuten kylä- ja mökkitalokkari palveluita sekä lähituotteita tai -palveluita suosivia ratkaisuja, kuten...
- ikääntyneiden kotona asumisen mahdollistavia ratkaisuja
- liikkumiseen liittyviä uusia ratkaisuja, kuten...
- atk-osaamista parantavia toimenpiteitä, kuten kyläkohtaisia atk-tukihenkilöitä
- maankäytön suunnitteluun liittyvää kansalaisvaikuttamista, kuten asukaslähtöisten maankäytön suunnitelmien laatimista

3. Lapset ja nuoret osana yhteisöä**Tavoitteena:**

- lasten ja nuorten saaminen mukaan oman yhteisönsä toimintaan
- lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien parantaminen
- nuorten työelämävalmiuksien parantaminen
- nuorten yrittäjyyden tukeminen

Toteuttaa erityisesti prioriteettiä *6. Sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseudulla.*

Tuetaan mm.:

- alle 35-vuotiaiden ideoita
- alle 35-vuotiaita työllistäviä yrityksiä
- alle 35-vuotiaita yrittäjiä
- alle 35-vuotiaiden yrittäjien yritystoiminnan mentorointia
- lapsille ja nuorille sopivien harrastuspaikkojen tai -tilojen rakentamista tai kunnostamista tai muita harrastusmahdollisuuksia parantavia toimenpiteitä
- lasten ja nuorten osallistumista yhteisölliseen toimintaan kuten talkoisiin, tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämiseen, yhdistysten hallitusten toimintaan, kerhojen vetämiseen ja verkkosivujen päivittämiseen
- nuorten työelämäkokeiluja, työssä oppimista, työharjoittelua tai oppisopimuskoulutusta edistäviä toimenpiteitä
- nuorten työelämävalmiuksia parantavia toimenpiteitä
- lasten ja nuorten yrittäjävalmiuksien parantavia toimenpiteitä, kuten tiedonvälitystä, yrittäjyyskokeiluja ja osuuskuntien perustamista

Käytännön toimenpiteenä toteutetaan teemahanke, jossa lapset ja nuoret voivat toteuttaa ideoimiaan asioita.

4. Yrittäjyydellä kestävää kasvua

Tavoitteena:

- pienten yritysten toiminnan käynnistäminen ja/tai kehittäminen
- aloittavien yritysten tukeminen
- työllistävien yritysten tukeminen
- yritysten välisten sekä yritysten ja yhdistysten välisten verkostojen ja yhteistyön lisääntyminen
- yhdistystoiminnan yrittäjämäistyminen

Toteuttaa erityisesti prioriteetteja *5. Voimavarojen tehokkaan käytön sekä vähähiilisen ja ilmastoja säästävään talouteen siirtymisen edistäminen maatalous-, elintarvike- ja metsäsektoreilla sekä 6. Sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseudulla.*

Tuetaan mm.:

- 1-10 htv:tä työllistävien yritysten käynnistämistä, investointeja ja/tai kehittämistä
- yritysten toimintaedellytyksiä parantavia ratkaisuja kuten sijaispankkitoimintaa
- osuuskuntayrittäjyyttä
- pienten yritysten verkostoitumista ja yhteistyötä lisääviä toimenpiteitä, kuten...
- yritysten ja yhdistysten liikeideoiden profiloimista ja tuotteistamista

- innovatiivisia ideoita, kuten jonkin asian tekemistä uudella tavalla tai uuden asian tekemistä, esim. uusi tuote, prosessi, järjestelmä tai palvelu
- kylien, kylätalojen ja yhdistysten liiketoiminnallista osaamista ja kannattavuutta edistäviä toimenpiteitä, kuten kylätalojen liiketoimintasuunnitelmien laatimista
- sosiaali-, hyvinvointi-, palvelu-, matkailu-, käsityö-, kulttuuri-, green care-alan yrittäjyyttä
- biotaloutta tai uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistäviä yrityksiä
- tuotteiden korkean asteen jatkojalostukseen pyrkiviä yrityksiä
- hevosiin tai pieneläimiin liittyvää yrittäjyyttä
- naisyrittäjyyttä
- yritysten ja yhdistysten yhteistyötä lisääviä toimenpiteitä, kuten...
- yritysten mukaan saamista yhteisön toimintaan, kuten kylien ja niissä toimivien yritysten yhteisiä tapahtumia sekä kylien palveluluetteloiden laatimista
- yhdistysten palvelutuotannon lisäämistä ja/tai parantamista, kuten sopimuksellisuuden edistäminen harrastuspaikkojen tekemisessä ja/tai ylläpitämisessä

4.3 Määrälliset tavoitteet

EMOn määrälliset tavoitteet ohjelmakaudelle 2014-2020 ovat:

- 140 hanketta, joista 95 yleishyödyllisiä hankkeita ja 45 yrityshankkeita
- 18 uutta yritystä
- 50 uutta työpaikkaa
- 30 uudistettua tai säilytettyä työpaikkaa
- 20 uutta tuotetta tai palvelua
- 40 uutta tai päivitettyä kyläsuunnitelmaa tai muuta asukaslähtöistä suunnitelmaa
- 15 ympäristön tai vesistöjen kunnostus- tai hoitosuunnitelmaa
- 70 000 tuntia vastikkeetonta työtä
- 1000 vastikkeettoman työn tekemiseen osallistunutta henkilöä, joista alle 30-vuotiaita 150 henkilöä
- 15 kunnostettua tai uutta rakennusta
- 10 hankkeena tuotettua uutta tai uudistettua tapahtumaa tai tilaisuutta
- 10 000 osallistujaa erilaisiin tilaisuuksiin, joista naisia 6000 henkilöä ja alle 30-vuotiaita 1000 henkilöä
- 10 kansainvälistä hanketta
- 1 EMOn järjestämä kansainvälinen seminaari

4.4 Kansainvälinen toiminta ja monirahastoisuus

EMOn kansainvälinen toiminta nivoutuu yhteen strategian muiden tavoitteiden kanssa läpäisyperiaatteella. Kaikkia strategian toimenpiteitä voi toteuttaa kansainvälisesti, mutta painopiste on kolmella osa-alueella: nuoriso, kulttuuri ja osaaminen. Kansainvälistymisen tavoitteena on tuoda lisää osaamista ja lisäarvoa omaan paikalliseen kehittämiseen. Innovaatio-, kehittämis- ja tietojenvaihtoyhteistyöhön kannustetaan, myös eri alojen yhteistyöhankkeet ovat mahdollisia. Hakijoita ohjataan tarvittaessa eri rahoituslähteille, nuorisohankkeen voi esimerkiksi

toteuttaa myös Erasmus+ -ohjelman kautta. EMO tekee yhteistyötä Ykkösakseli ry:n kanssa aktivoinnin ja tukitoimien osalta (muita ryhmiä?).

EMO antaa ohjelmakauden aikana halukkaille järjestöille mahdollisuuden tehdä oppimismatkan haluaamaansa kohteeseen uuden asian, menetelmän tai innovaation tuomiseksi Suomeen. Vieraita otetaan edelleen vastaan ja tarvittaessa ulkomaalaisille tarjotaan harjoittelu- tai opintopaikkoja.

Päättäneellä ohjelmakaudella kansainvälistä yhteistyötä on tehty Viron, Latvian xxxxxxxxx kanssa. Ohjelmakaudella 2014-2020 yhteistyötä pyritään rakentamaan näiden olemassa olevien kontaktien pohjalta.

Esimerkkejä kv-hankkeista:

- nuorten tutustuminen yritysmaailmaan ja yritysosaaminen
- nuorten koulutus, kulttuuriosaaminen, kansainväliset some-oppimisverkostot
- yhteistyöhankkeet: oppimis- ja innovaatiohankkeet/verkostot
- yrittäjäverkostot
- temaattinen yhteistyö: kulttuurisektori, (terveys)liikunta, ympäristöosaaminen jne.

Kansainvälisyyttä mitataan paikallisten kontaktien, kansainvälisten kontaktien ja uusien hankkeiden määrällä sekä osaamisen kasvulla (mm. oppimisraportit).

EMO käyttää strategian toteutuksessa eri rahastoja. Kaupunkeihin sijoittuvan paikallisen kehittämisen (Leaderin) osalta käytetään toimintalinjaa 5. EMO:n kaupunkialueiden kehittämisen painopisteinä ovat lapset ja nuoret, syrjäytymisen ehkäiseminen, maahanmuuttajien kotouttaminen, osaamisen edistäminen ja osallistuvuuden lisääminen. Pilottiluonteisesta toiminnasta siirrytään ohjelmakauden edetessä pysyvämpään toimintatapaan resurssien salliessa. EMO:n tavoitteena on luoda verkostoja alueen aikuiskoulutuslaitoksiin, ammatillisen koulutuksen laitoksiin ja nuorisjärjestöihin yhteistyön kehittämiseksi toimijoiden ja rahoituksen välillä. Yhteistyön toivotaan lisäävän Erasmus+, Grundtvig, Leonardo ja Leader-ohjelmien välistä synergiaa, erityisesti koulutus- ja innovaatiotoiminnassa. Tavoitteena on, että ohjelmakauden lopussa EMOlla olisi toimiva yhteistyö eri rahoitusohjelmien välillä sekä olisimme toteuttaneet tai olleet mukana eri ohjelmien hankkeissa.

5. STRATEGIAN PAIKALLINEN VALMISTELU - PROSESSIN KUVAUS

EMO:n strategia vuosille 2014-2020 on laadittu laajapohjaisesti, osallistavasti ja alhaalta ylöspäin –periaatetta noudattaen. Strategian laatimisessa on kuultu alueen asukkaita, kuntien virkamiehiä ja muita asiantuntijoita sekä hyödynnetty EMO:n omaa asiantuntemusta ja toimintaryhmätyön tuomaa tietoa. Alustava strategialuonnos on ollut kaikkien nähtävillä ja kommentoitavissa EMO:n www-sivuilla, jonka lisäksi EMO toteutti strategian sisältöön liittyvän sähköisen kyselyn keväällä 2013. EMO on ollut koordinoimassa kylien turvallisuussuunnitelmien laatimista Hyvinkään kylille syksyllä 2012 ja ohjaa parhaillaan Nurmijärvellä kyläsuunnitelmien laatimista 15 kylälle. Näiden yhteydessä on saatu kattavaa

pohjatietoa alueen asukkaiden tarpeista mm. kylätilaisuuksien ja kyselyiden avulla. Molemmissa prosesseissa myös kunnat ovat olleet vahvasti mukana. Hyvinkään-Riihimäen seudulle EMO on rahoittanut seutukunnallista kylähanketta, jonka yhteyksiä ja järjestämiä tilaisuuksia on hyödynnetty tiedon keräämiseen ja jakamiseen. EMO on osallistunut myös sekä Hämen Kylien että Länsi-Uudenmaan Kylien toteuttamien paikallistoimintaohjelmien laatimiseen. Syksyllä 2012 EMO järjesti naapuritoimintaryhmä Linnaseutu ry:n kanssa seminaarin, jossa käytiin läpi toimintaryhmätyön tuloksia kuluvalta ohjelmakaudelta ja kysyttiin läsnäolijoiden näkemyksiä siitä, mitä asioita alueella pitäisi kehittää ja millaisia kokemuksia Leader-toiminnasta oli saatu. Sisällöltään vastaavanlaisia kuntakohtaisia tilaisuuksia järjestettiin Hyvinkäällä, Nurmijärvellä, Tuusulassa ja Vantaalla syksyn 2012 aikana. Kunnanjohtajien ja/tai virkamiesten kanssa järjestettiin tapaamiset Tuusulassa, Nurmijärvellä, Hyvinkäällä ja Järvenpäässä touko-syyskuun 2012 aikana. Tapaamisissa kerrottiin Leader-toiminnasta kussakin kunnassa ja kysyttiin virkamiesten ajatuksia siitä, miten Leader-toiminta tulisi järjestää ohjelmakaudella 2014-2020. Myös Hyvinkään-Riihimäen seudun talousalueen johtoryhmän vuosittaisessa tapaamisessa keskusteltiin Hyvinkään, Lopen, Hausjärven ja Riihimäen kunnanjohtajien ja johtavien virkamiesten kanssa tulevan ohjelmakauden kehittämistarpeista alueella. Strategian sisällön esittelemiseksi on kuntapäätäjien kanssa keskusteltu uudelleen kevään 2013 aikana Tuusulassa, Hyvinkäällä, Lopella, Riihimäellä, Järvenpäässä ja Hausjärvellä. Vantaan neuvottelu on valmisteilla. Hallitus ja hallituksesta muodostettu ohjelmatyöryhmä on käsitellyt strategiaa kuudessa kokouksessa/työpajassa. EMO on osallistunut myös Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskusten alueellisten ohjelmien laatimiseen. Kuntien edustajat ovat ilmaisseet kaupunkialueiden asukaslähtöisen kehittämistoiminnan käyttöönoton tarpeelliseksi. Tällöin toimenpiteitä ja rahoitusta voitaisiin ulottaa myös kaupunkialueille ja saataisiin vaikuttavuudeltaan parempia hankkeita. Asukastoiminta ja asukaslähtöinen kehittäminen tarvitsee Leader-tyyppisen totetustavan myös kaupunkialueilla. Luettelo käydyistä ja järjestetyistä tilaisuuksista liitteenä.

6. TOIMINTASUUNNITELMA

6.1 Hakemusten käsittely

Hakemukset tehdään ja käsitellään sähköisesti Hyrrä-järjestelmässä, jonka käyttämiseen hakijat opastetaan. Hakemuksia voi toimittaa EMOLle ilman erillisiä hakuaikoja. Hankeidean testaamiseksi hakija voi halutessaan laatia epävirallisen ideapaperin hallituksen kommentoitavaksi ennen varsinaisen hakemuksen tekemistä. Hallituksen kokouksissa esitellään sekä hankeideat että uudet hankehakemukset hallitukselle. Päätöksenteon aikatauluttamiseksi ja myöntövaltuuden seurannan helpottamiseksi saapuneet hakemukset kootaan lausunnonantokokouksiin, joita järjestetään n. 2-3 kk:n välein. EMO:n hallitus osallistuu hakemusten käsittelyyn päätöskokousten välillä pidettävissä hallituksen kokouksissa.

Tarvittaessa voidaan käyttää erillisiä asiantuntijoita tai muodostaa työryhmiä hakemusten käsittelyä varten. Yrityshankkeista pyydetään lausunnot alueellisilta yrityspalveluyksiköiltä tai muilta vastaavilta asiantuntijoilta. ELY-keskuksiin pidetään aktiivisesti yhteyttä ja niille tiedotetaan saapuneista hankkeista. EMO toimii sekä Uudenmaan että Hämeen ELY-keskuksen alueella, mutta juridiset viranomaispäätökset EMO:n Leader-ohjelmasta rahoitettavista hankkeista tehdään Hämeen ELY-keskuksessa.

Rahoitettavien hankkeiden tulee täyttää EMO:n valintakriteerit, kts. liite 7.

6.2 Yhteistyö ja työnjako

EMO:n strategia on yhteensopiva Hämeen ja Uudenmaan maakuntasuunnitelmien kanssa. Hämeen maakuntasuunnitelmassa 2035 tähdätään siihen, että ihmiset haluaisivat ja voisivat edelleen tehdä työtä ja asua Hämeessä, joka on samalla aktiivinen ja menestyvä osa Etelä-Suomen laajaa metropolialuetta. Uudenmaan maakuntasuunnitelman 2033 tavoitteena on kasvu ja ekologinen kestävyys mm. hyödyntämällä maakunnan eri osien vahvuuksia, turvaamalla edellytykset palveluiden tuottamiselle ja kehittämällä toimivaa ja tehokasta yhteiskuntarakennetta. Uudenmaan liiton kanssa on neuvoteltu kaupunkien paikallislähtöisen kehittämisen toteuttamisesta toimintaryhmän kautta. EMO:n strategia kytkeytyy Uudenmaan maakuntaohjelmaan erityisesti teemoissa **Sosiaalinen pääoma ja osallistuvuus** ja **Lapset ja nuoret osana yhteisöä**, jotka toteuttavat Uudenmaan maakuntaohjelman tavoitteita.

EMO:n strategia on linjassa myös Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskusten alueellisten ohjelmien kanssa. On sovittu, että pääsääntöisesti ELY-keskukset rahoittavat suuret, yli xxxxx €:n hankkeet ja yli 10 htv:tä työllistävät yritykset, mutta tarvittaessa asioista neuvotellaan tapauskohtaisesti.

Alueellisella tasolla EMO tekee yhteistyötä maakunnallisten kylien yhteenliittymien ja muiden sellaisten maakunnallisten ja alueellisten organisaatioiden kanssa, jotka osallistuvat aluekehittämistyöhön. Tällaisia organisaatioita ovat mm. alueella toimivat korkeakoulut Laurea, HAMK ja Humak. Myös naapuritoimintaryhmien kanssa tehdään yhteistyötä.

Paikallisella tasolla yhteensovittamiskeskustelut on käyty alueellisten yrityspalveluyksiköiden ja yritysten neuvontaorganisaatioiden kanssa, joista keskeisiä EMO:n alueella ovat ProAgria Etelä-Suomi, Keski-Uudenmaan kehittämiskeskus Keuke, Keski-Uudenmaan Uusyrityskeskus ja Hyvinkään-Riihimäen seudulla toimivat YritysVoimala Oy ja Yrityspaja. Yhteistyö toimii siten, että EMO toimii rahoittajan roolissa ja ohjaa yritysneuvontaa tarvitsevat asiakkaat em. yksiköihin. Ennen rahoituspäätösten tekemistä EMO voi pyytää ko. yksiköiltä lausuntoja hankkeiden liiketaloudellisesta kannattavuudesta sekä alueen kilpailutilanteesta.

Alueella toimivien yhdistysten kanssa yhteistyötä on tehty etenkin EMO:n omien hankkeiden kautta.

6.3 Viestintä, tiedottaminen ja oppiminen

EMOn viestinnän tavoitteena on strategian ja rahoitusmahdollisuuksien tunnetuksi tekeminen sekä paikallisesta omaehtoisesta kehittämistyöstä, hankkeista ja niiden tuloksista tiedottaminen.

Tiedotus- ja viestintäsuunnitelma.

Kohderyhmä	Sisältö	Kanavat	Aikataulu	Vastuu
EMOn hallitus, henkilökunta ja jäsenistö	Strategian eteneminen. EMOn toiminta.	Suorat kontaktit.	Tarvittaessa.	EMOn toiminnanjohtaja.
Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskukset	Vireille tulleet hankeideat ja niiden työstäminen. Hankkeiden neuvonta. Strategian eteminen.	Suorat kontaktit. ELYn edustajalla mahdollisuus osallistua hallituksen kokouksiin.	Tarvittaessa.	EMOn toiminnanjohtaja ja muu henkilökunta.
Alueen kuntien virkamiehet ja luottamushenkilöt	Strategian eteneminen. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.	Suorat kontaktit. Tapaamiset esim. johtoryhmien kokousten tai valtuustojen kyselytuntien yhteydessä. Raportti strategian etenemisestä.	Raportti vuosittain. Johtoryhmien kokouksiin vuosittain. Valtuuston kyselytunnille ohjelmakauden alussa ja valtuuston vaihtuessa. Muu yhteydenpito tarvittaessa.	EMOn toiminnanjohtaja, muu henkilökunta ja hallitus.
Elinkeinoelämän neuvontajärjestöt	Yhteistyömahdollisuudet. Yrityshakijoiden neuvonta ja lausunnonanto.	Suorat kontaktit.	Tarvittaessa. Ohjelmakauden alussa ja henkilöstövaihdosten yhteydessä.	EMOn toiminnanjohtaja ja muu henkilökunta.
Maakunnalliset kylien yhteenliittymät	Yhteistyömahdollisuudet. Leader-toiminta.	Suorat kontaktit. EMO asiantuntijajäsenenä Hämeen kylien hallituksessa.	Tarvittaessa. Yhteisten kokousten yhteydessä.	EMOn toiminnanjohtaja ja muu henkilökunta.
Alueella toimivat oppilaitokset	Yhteistyömahdollisuudet. Leader-toiminta.	Suorat kontaktit. Tiedotteet tai uutiskirjeet.	Tarvittaessa.	EMOn toiminnanjohtaja ja muu henkilökunta.
Alueella toimivat yhdistykset, järjestöt ja yhteisöt	Leader-toiminta.	Tiedotteet tai uutiskirjeet. Yhdistysten kokouksiin ja tapahtumiin	Uutiskirje tai tiedote 3-4 kertaa vuodessa. Yhdistysten tilaisuuksiin mahdollisuuksien	EMOn hankeneuvoja. Hämäläisten ja/tai uusmaalaisen toimintaryhmien ja/tai Hämeen ja

		osallistuminen. EMOn verkkosivut, Facebook-sivut ja leadersuomi.fi.sivusto. Tiedotus-, koulutus- ja aktivointitilaisuudet.	mukaan. Omien tilaisuuksien järjestäminen mahdollisuuksien mukaan.	Uudenmaan ELY- keskusten kanssa toteutetut yhteiset tiedotushankkeet. Tilaisuuksien järjestämisessä yhteistyökumppaneina mm. maakunnalliset kylien yhteenliittymät ja naapuritoimintaryhmät.
Alueen asukkaat	Leader-toiminta.	EMOn verkkosivut, Facebook-sivut, leadersuomi.fi- sivusto. Tiedotus-, koulutus- ja aktivointitilaisuudet, tapahtumat, näyttelyt, tempaukset. Lehdistötiedotteet. Ilmoitukset paikallislehdissä.		EMOn hankeneuvoja. Hämäläisten ja/tai uusmaalaisten toimintaryhmien ja/tai Hämeen ja Uudenmaan ELY- keskusten kanssa toteutetut yhteiset tiedotushankkeet. Tilaisuuksien järjestämisessä yhteistyökumppaneina mm. maakunnalliset kylien yhteenliittymät ja naapuritoimintaryhmät.
Hankehakijat	Hankkeiden toteuttamiseen liittyvä ohjeistus.	Suora kontakti.	Tarvittaessa.	EMOn henkilökunta.

Oppimissuunnitelma.

Kohderyhmä	Osaamisen tarve	Keinot
EMOn henkilökunta ja hallitus	Ohjelmakauden 2014-2020 hallinnointiin liittyvä osaaminen.	Pyritään osallistumaan mahdollisuuksien mukaan ministeriön, Mavin, maaseutuverkostoyksilön ja ELY:n järjestämiin koulutuksiin. Laatukäsikirja henkilökunnalle ja hallituksen jäsenille. Uusille hallituksen jäsenille laadittava perehdytyskansio.
Hankehakijat	Hankeosaaminen.	Henkilökohtainen neuvonta. Yleiset koulutustilaisuudet. Ohjekansio + verkkosivut.
Alueen yhdistykset, järjestöt ja seurat	Liiketoiminnallinen osaaminen. Yhdistyksen	Työpajat, seminaarit, koulutukset, aktivointitilaisuudet.

	toimintavalmiuksien parantaminen. Verkostoituminen.	
Alueen asukkaat	Valmius kehittää omaa asuinympäristöä.	Työpajat, seminaarit, koulutukset, aktivointitilaisuudet. Kyläsuunnitteluprosessi.
Yrittäjät ja yritystoiminnasta kiinnostuneet	Yritysten kansainvälistäminen. Lasten ja nuorten yrittäjyyskoulutus.	Työpajat, seminaarit, koulutukset, aktivointitilaisuudet.

7. HALLINNON JA SEURANNAN JÄRJESTÄMINEN

7.1 Hallitus ja henkilöstö

EMOn hallitus vastaa strategian hallinnosta ja toteutuksesta. Hallitus on muodostettu kolmikantaperiaatteella. EMO toimii yhdistyksenä yhdistyslainsäädännön mukaisesti ja sillä on henkilö- ja yhteisöjäseniä, vuoden 2014 alussa jäseniä oli n. 80. Tavoitteena on kasvattaa jäsenmäärää systemaattisesti 10 % vuodessa. EMOlla on yksi toimisto sekä tarvittaessa alueellinen toimipiste. Toimitiloissa on käytössä strategian toteuttamisen kannalta tarvittavat välineet ja laitteet.

Maaseutuohjelman toteutukseen on käytettävissä 3 htv:ta: toiminnanjohtaja, hankeneuvoja ja osa-aikaiset talouspäällikkö ja kv-koordinaattori. Kaupunkien asukaslähtöisen kehittämistoiminnan edistämiseen varataan 1 htv:n työvoima. Toiminnanjohtaja vastaa yhdistyksen hallinnon ja omien hankkeiden toteuttamisesta, päivittäisen toiminnan johtamisesta sekä osallistuu hanketoimijoiden neuvontaan. Hankeneuvoja vastaa hankeneuvonnasta ja hakemusten käsittelystä ja on toiminnanjohtajan sijainen. Talouspäällikkö vastaa EMOn taloushallinnosta ja hankkeiden toteuttajille annettavasta ohjauksesta ja neuvonnasta liittyen taloushallinnon järjestämiseen ja maksatushakemuksiin. Kv-koordinaattori vastaa EMOn kansainvälisestä toiminnasta ja omalle henkilöstölle, hallitukselle ja hanketoimijoille järjestettävästä valmennuksesta sekä kv-hankkeiden valmistelusta ja neuvonnasta.

Päättäneellä ohjelmakaudella EMOlla oli yhteinen talouspäällikkö EtPäHä ry:n kanssa, järjestelyä jatketaan myös ohjelmakaudella 2014-2020. Kansainvälisissä asioissa EMO tarjosi päättäneellä ohjelmakaudella osaamistaan hallinnoimalla kv-valmiuksia edistäviä yhteishankkeita ja tarjoamalla kv-neuvontaa. Alustavasti on suunniteltu vastaavanlaista yhteistyötä ohjelmakaudelle 2014-2020 Ykkösakseli ry:n kanssa.

7.2 Strategian toteutumisen seuranta

Hanketoimijoiden näkemyksiä toiminnan onnistumisesta ja kehittämistarpeista kartoitetaan säännöllisin väliajoin. Ohjelmakauden puolivälissä tehdään laajempi väliarviointi

toimintaryhmätyön onnistumisesta ja ohjelmakauden päättyessä tuloksellisuudesta. Näiden arviointien toteutuksessa hyödynnetään alueen ammattikorkeakouluja.

Strategian toteutumista seurataan mm. seuraavien tietojen avulla:

- hankehakemusten ja yhteydenottojen määrä
- syntyneiden yritysten määrä
- syntyneiden työpaikkojen määrä
- yritysten liikevaihdon kasvaminen
- uusien tuotteiden ja palveluiden määrä
- talkoota tehneiden henkilöiden määrä, ikä, sukupuolijakauma ja tehdyt talkootyötunnit
- järjestettyjen tapahtumien ja tilaisuuksien määrä ja niihin osallistuneiden määrä
- uusien tai uudistettujen tapahtumien määrä
- tehtyjen kylä- yms. suunnitelmien määrä
- julkaisujen määrä
- hankkeista hyötyvien määrä/hankkeiden vaikuttavuus
- kunnostettujen/rakennettujen rakennusten määrä ja/tai neliömäärä

8. STRATEGIAN RAHOITUSSUUNNITELMA

EMOn strategia rahoitetaan pääosin Leader-rahoituksella. Muiden rahastojen rahoitusta käytetään erityisesti lapsiin ja nuoriin tai maahanmuuttajiin kohdistuvissa hankkeissa sekä yhteisöllisyyttä vahvistavissa hankkeissa. Monirahastoisuudella toimenpiteet voidaan ulottaa myös kaupunkialueille, jolloin samoja toimenpiteitä voidaan toteuttaa maaseutualueella maaseutuohjelman rahoituksella ja kaupunkialueella muista rahastoista, esim. ESR-rahoituksella tai EU:n erillisohjelmien kautta.

EMOn hanketoiminnan rahoitus on kokonaisuudessaan 7 928 452 € ?, josta maaseutualueelle osoitetaan yhteensä 6 318 846 € ja kaupunkien paikallislähtöiseen kehittämiseen yhteensä 1 172 500 €?. Strategian rahoitus koostuu EU:n ja valtion osuudesta, enimmillään 20 %:n kuntarahaosuudesta sekä yksityisestä rahasta. Kuntarahoituksen laskentaperusteena on käytetty kunnassa asuvan maaseutuväestön määrää sekä päättyneen ohjelmakauden hanketoiminnan laajuutta alueen kunnissa. Kaupunkien paikallislähtöisen kehittämisen rahoituksen osalta kuntarahoituksen määrää on arvioitu kaupunkialueen laajuuden perusteella. Yksityinen rahoitus voi koostua rahasta tai vastikkeettomasta työstä. Rahoitusvälineinä käytössä ovat sekä hanke- että yritystuet.

Hallinnon osuus on enimmillään 25 % Leader-rahoituksen budjetista. EMOn oma rahoitus muodostuu jäseniltä kerättävistä jäsenmaksuista, sponsorituloista ja muulla toiminnalla hankitusta rahoituksesta.

Rahoituksen arvioidaan jakautuvan EMOn alueella painopisteiden mukaan seuraavasti:

1. Sosiaalinen pääoma ja osallistuvuus 30 %
2. Hyvä arki ja asuminen 25 %

3. Lapset ja nuoret osana yhteisöä 20 %
4. Yrittäjyydellä kestävä kasvua 25 %

Taulukko 4. Rahoituksen jakautuminen ohjelmakaudella 2014-2020.

	Leader-rahoitus 2014-2020	Kaupunkialueiden paikallislähtöinen kehittäminen 2014-2020
EU	2 053 625	369 338
Valtio	1 232 175	287 263
EU ja valtio yhteensä	3 285 800	586 250
Hausjärvi	123 200	-
Hyvinkää	126 000	52 500
Loppi	117 250	-
Nurmijärvi	154 000	-
Riihimäki	84 000	35 000
Tuusula	154 000	21 000
Vantaa	63 000	70 000
Kunnat yhteensä	821 450	234 500
Julkinen yhteensä	4 107 250	820 750
Yksityinen rahoitus	2 211 596	351 750
Yhteensä	6 318 846	1 172 500

Taulukko 5. Rahoituksen jakautuminen vuosittain ohjelmakaudella 2014-2020.

	Leader-rahoitus vuosittain	Kaupunkialueiden asukaslähtöinen kehittäminen vuosittain
EU	282 038	52 763
Valtio	219 363	41 038
EU ja valtio yhteensä	501 400	83 750
Hausjärvi	17 600	-

Hyvinkää	18 000	7 500
Loppi	16 750	-
Riihimäki	12 000	5 000
Nurmijärvi	22 000	3 000
Tuusula	22 000	3 000
Vantaa	9 000	10 000
Kunnat yhteensä	125 350	33 500
Julkinen yhteensä	626 750	117 250
Yksityinen rahoitus	338 958	50 250
Yhteensä	965 136	167 500

LIITE 7 Hankkeiden valintakriteerit

Kaikilta EMO:n rahoittamilta hankkeilta edellytetään, että:

- hanke on EMO:n strategian mukainen ja edistää EMO:n strategian toteutumista
 - hanke täydentää muita hankkeita
 - hanke vastaa paikallisiin tarpeisiin
 - hanke ja sen hallinnointitapa on sopiva alueelle
 - hankkeen tavoitteet ovat realistiset ja mitattavissa, mittarit on määritelty
 - hanke on kustannustehokas (kulujen ja tulosten välinen suhde)
 - hanke on toteutettavissa, hakijalla on riittävä osaaminen ja taloudelliset edellytykset
 - toiminta jatkuu hankkeen jälkeen
-
- on paikallislähtöinen eli...
 - hanke on innovatiivinen eli hankkeessa tehdään jokin uusi asia tai asia tehdään uudella tavalla
 - rakentamista sisältävissä hankkeissa toiminta lisääntyy investoinnin seurauksena

Kehittämis- tai investointihanke saa lisäpisteen kustakin:

- monikulttuurisuus
- aktivoi maahanmuuttajia
- aktivoi alle 35-vuotiaita
- tilaisuuden tai tapahtuman järjestämiseen tai talkoisiin osallistuu alle 35-vuotiaita
- hakijan hallitukseen kuuluu vähintään yksi alle 35-vuotias jäsen
- parantaa energiatehokkuutta tai lisää uusiutuvien energialähteiden käyttöä

- vähentää päästöjä ympäristöön
- yhdistys tarjoaa työ-, työharjoittelu- tai oppisopimuspaikan tai lopputyön aiheen alle 35-vuotiaalle

Yrityshankkeissa:

- yritys työllistää uusia työntekijöitä
- maaseudun palvelut lisääntyvät tai säilyvät
- perustettava yritys on osuuskuntamuotoinen
- edistää lähituotteiden -tai palveluiden käyttöä tai saatavuutta
- tuotteen tai palvelun korkea jalostusaste
- yritys tarjoaa työ-, työharjoittelu- tai oppisopimuspaikan tai lopputyön aiheen alle 35-vuotiaalle tai maahanmuuttajalle
- yritystukea hakeva yrittäjä on alle 35-vuotias

Huomioidaan myös:

- toteutuuko asia ilman hankerahoitusta
- syrjäyttääkö toiminta muita positiivisia vaikutuksia tuottavia toimintoja